

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 19 (271) | ГОД VI | БЕЛАСТОК 7 МАЯ 1961 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

КАБ ТАК ДАЛЕЙ

Кляшчэлі — гэта невялічкае мястэчка, якіх шмат у Беластоцкім ваяводстве. У яго штодзённым жыцці больш прыкмет бытавога характару. Людзі пераважна займаюцца тут хлебаробствам. Клапаціцца аб асабістай гігіене, калі да жыцця служыць толькі кубал вады і балея? «Вось, каб была ў нас лазня» — уздыхалі часта жыхары Кляшчэль, ды не толькі ўздыхалі, але не адзін раз ставілі гэтую справу на сваіх сходах.

Грамадская рада не асталася глухой на патрабаванні сваіх выбаршчыкаў. Пабудаваць можна і трэба, прадстаўлялі справу працаўнікі рады, але бяда ў тым, што няма за што будаваць. Рада не мае фондаў на пабудову. Пачалі супольна абмяркоўваць справу і шукаць выхаду. Урэшце пастанавілі, што кожны грамадзянін дабраахвотна зложыць на фонд пабудовы лазні па 50 зл. Гэтыя грошы будуць выкарыстаны на пакупку неабходных матэрыялаў. Такім чынам у жніўні 1959 г. можна было распачаць ужо першыя працы, а 25 лістапада мінулага года лазня ў Кляшчэлях была аддана ў карыстанне.

Агульны кошт яе пабудовы складае суму паўмільёна злотых, а дзяржава далажыла да яе пабудовы толькі 195 тыс. злотых. Параўнанне гэтых двух лікаў гаворыць ужо само за сябе. Кляшчэляўцы шмат папрацавалі, але цяпер не мусяць выкарыстоўваць балеі для асабістага « буйнейшага» мыцця. Найлепш сведчыць аб тым лік карыстаючых з лазні. За тыдзень часу бывае ў ёй звыш 200 асоб.

(Працяг на стар. 4.).

МОЖНА ЯШЧЭ ЗЛАЖЫЦЬ ЗАЯЎКУ НА БЕЛАРУСКУЮ ФІЛАЛОГІЮ ПРЫ ЗАВОЧНАЙ СТУДЫІ Ў БЕЛАСТОКУ

Ужо 27 настаўнікаў зложыла свае заяўкі на Беларускую філалогію ЗНС у Беластоку. Настаўнікі беларускай мовы, якія яшчэ не паспелі зрабіць гэтага, могуць у бліжэйшым часе выслаць прашэнні аб прыняцці на беларускую філалогію ў свае Інспектараты асветы. Раім не марудзіць і зрабіць гэта ўжо сёння.

(п)

З БЕЛЬШЧЫНЫ Ў ЧЭХАСЛАВАКІЮ

Павятовае праўленне Саюза сялянскай моладзі і Павятовая рада Сялянскіх спартыўных калектываў (ЛьЗС) у Бельску Падляшскім наладзілі для моладзі свайго павета шасціднёвую цікавую турыстычную экскурсію, якая закончылася пабыўкай у Чэхаславакіі. У экскурсіі прымала ўдзел 45 асоб, большасць якіх — жыхары вёсак. Экскурсанты праз тры дні знаёміліся з Варшавай і іншымі польскімі гарадамі, а апошнія тры дні правялі ў нашых паўднёвых суседзяў.

Гэтая экскурсія каштавала ўдзельнікаў усяго ледзь па 550 злотых. Кожны экскурсант мог яшчэ дадаткова выменіць 600 злотых на чэхаславацкія кароны, каб мець грошы на харчаванне ў Чэхаславакіі і на пакупку дробных памятных падаркаў.

Турыстычная экскурсія моладзі з Бельскага павета з'яўляецца першай з шэрагу экскурсій, якія ў бягучым турыстычным сезоне намераны наладжваць маладзёжныя арганізацыі Беластоцкага ваяводства.

В. Р.

Маладая ўкраінка з Баняў Мазурскіх. Да артыкула п. з. «Па-суседску мы жывем» (2 стар.).

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

ПАШАНА І АШЧАДНАСЦЬ КНІЖКІ

Як мы ўжо пісалі, уведзена арганізаваную замкнутую продаж школьных падручнікаў. Пачынаючы ад будучага навучальнага года, вучні будуць абяспечвацца падручнікамі не ў кніжных магазінах, але непасрэдна ў сваіх настаўнікаў. Лепшыя вучні будуць купляць новыя падручнікі, а горшыя — старыя. Але ўсіх вучняў будзе абавязваць суровы рэжым ўтрымання сваіх кніжак у чыстым і добрым стане. Адным словам — абавязвае ашчаднасць. Карыстаючыся нагодай пабыўкі ў пачатковай школе ў Мілейчыцах, мы звярнуліся ў сувязі з гэтым новаўвядзеннем у школьным жыцці да настаўніка выкладчыка беларускай мовы, Анатоля Мартыновіча, з некалькімі пытаннямі.

— Паводле даведкі ў Інспектараце асветы ў Сямяцічах, ваша школа займае адно з першых месц у ашчаднасці падручнікаў. Як гэта сталася? Хто аб гэтым з вас дбае?

— Аб належным карыстанні падручнікамі дбаюць у нашай школе самыя вучні. Зразумела, што гэта ў многім залежыць ад настаўнікаў, выхаваўцаў паасобных класаў. Але толькі адміністрацыйная дарога ў выхаванні не дае пажаданых вынікаў. Патрэбны тут, як і ў цэлым педагагічным працэсе навучання, умелы падыход настаўніка. Мы часта закраналі гэтыя справы на пасяджэннях нашага педагагічнага савета... Нашы вучні ўжо навучыліся карыстацца сваімі ўласнымі падручнікамі, таксама як і школьнай бібліятэкай.

— Вас хіба гэтае цешыць як школьнага ўпаўнаважанага нowага продажу падручнікаў.

— Так. Менш буду мець працы з вучнямі ў гэтым напрамку. Напрыклад, вучні III, IV і V класаў ужо

(Працяг на стар. 4.).

СЕМІНАР ЛІТАБ'ЯДНАННЯ

22 красавіка г. г. у Беларускім агульнаадукацыйным ліцэі ў Бельску адбыўся семінар членаў Літаратурнага аб'яднання, існуючага пры Галоўным праўленні БГКТ.

Перад семінарам адбылася сустрэча настаўнікаў і школьнікаў ліцэя з членамі літаб'яднання. Прысутныя на сустрэчы горача ўспрымалі выступленні Віктара Шведа, Алеся Барскага, Дзмітрыя Шатыловіча, Яшы Бурша і Янкі Беразаўца. Вельмі сардэчна ўспрынята выступленне найстарэйшага з членаў Літаб'яднання — 70-гадовага Антося з Лепля, які прачытаў сваё апавяданне «Кірмаш у Глыбокім». Аднак найбольш прысутным падабаліся дзіцячыя вершы Анатоля Хлябіча. Пасля кожнага прачытанага ім верша на зале ўздымаліся бурныя воплескі.

Пасля сустрэчы адбыўся творчы семінар Літаб'яднання. З дакладам аб літаратурных жанрах у паэзіі выступіў старшыня Літаб'яднання — Алесь Барскі. Пасля даклада адбылася дыскусія.

У заключэнні семінара Бацькоўкі камітэт Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя наладзіў супольную вячэру, якая прайшла ў вельмі цёплай атмасферы.

(вб)

НА МАЗУРАХ. Фота — Аляксей Казберук

Надзеі на мір у Лаосе

Нашыя прадбачанні ў мінулым тыдні поўнасцю спраўдзіліся. Паўстанне ўлтрасаў у Алжыры закончылася поўным паражэннем. Шлях для размоў з алжырскім фронтам нацыянальнага вызвалення ізноў адкрыты. Аднак генерал Дэ-Голь не пгаявіў у апошнія дні такой рашучасці, якой вымагала сур'ёзная сітуацыя — небяспека новага адраджэння фашызма, які з'яўляецца найбольшай пагрозай для пятай рэспублікі. Праўдападобна арыштавана толькі 600 асоб. Канчаткова быў распушчаны толькі адзін полк чужаземнай легіі, непасрэдна прымаючы ўдзел у паўстанні. Некалькі груп парашутыстаў і камандосаў уключана ў склад іншых фармацый.

Можна сказаць, што зараз Дэ-Голь пачынае аецца больш рашуча выступаць супроць левых сіл у Францыі. Ён разгарнуў ганенне супроць французскай камуністычнай партыі і іншых левых груповак.

Недавер і боязнь перад прагрэсіўнымі сіламі вызначае характар паводзін усіх буржуазных палітыкаў.

Гэты недавер асабліва праяўляецца ў Лаосе, дзе ўзніклі надзеі на спыненне ваенных дзеянняў і ўмацаванне міру. Як вядома, прадстаўнікі Савецкага Саюза і Вялікабрытаніі, якія ў 1954 г. былі старшынямі на Жэнеўскай канферэнцыі па пытанню аб Індакітаю, узгоднілі нядаўна прынцыпы спынення ваенных падзей у Лаосе, узнаўлення дзейнасці Камісіі па кантролю (яе членам з'яўляецца Польшча), а таксама ўдакладнілі тэрмін склікання канферэнцыі 14 дзяржаў. Тэксты гэтых важных дакументаў зацверджана якраз у той момант, калі патрыятычныя сілы Лаоса, урадавыя войскі і атрады Патэт-Лао кантралююць звыш 3/4 цэлай тэрыторыі. Злучаным Штатам, якія стаяць за кулісамі зграі Бун Ума і Носавана, надзвычай нявыгадная такая палітычная сітуацыя. Яны баяцца, што Лаос можа беспаваротна выйсці з арбіты ўплываў Захаду.

Надзеі на мір у Лаосе могуць прапасці, калі Злучаныя Штаты захочуць надалей пасылаць узбраенне і інструктараў, падтрымліваючых рэакцыйны ўрад Бун Ума. З Лаоса надыходзяць трывожныя весткі. Прадстаўнікі Бун Ума не з'явіліся на палітычных размовах у Ксенг Кванг. Насуперак пастановам жэнеўскай канферэнцыі чуваць яшчэ ў Лаосе выстралы. Уся надзея ў тым, што патрыятычныя сілы, падтрымліваючы прэм'ера Сувана Фуму, патрапяць накінуць сваю волю сілам рэакцыі.

Увесь свет чакае, што 12 мая, згодна з рашэннем жэнеўскай канферэнцыі, пачнецца пасяджэнне канферэнцыі 14 дзяржаў па пытанню аб будучыні Лаоса. Жывім надзею, што насуперак Злучаным Штатам і іх саюзнікам канферэнцыя закончыцца прыняццем статута для нейтральнай дзяржавы Лаос.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ПА-СУСЕДСКУ МЫ ЖЫВЕМ

Вечарынка ў вёсцы Врубле (Галдапскі павет).

Найбольшае згуртаванне ўкраінцаў у нашым ваяводстве знаходзіцца ў Галдапскім павеце. Паводле даных ВРН жыве там 3.689 украінцаў.

Цэнтрам культурнага жыцця галдапскіх украінцаў з'яўляецца мястэчка Бані Мазурскія, дзе вуць украінцы, украінская мова выкладаецца як прадмет. Акрамя гэтага ў Банях ёсць 2 самадзейныя мастацкія калектывы: харавы і драматычны. У рэпертуары калектываў ёсць і польскія нумары. Польская моладзь таксама прымае

У хаце старой Кашаліхі (калёнія Бані Мазурскія) як у музеі.

мае сваю сядзібу Павятовы аддзел УГКТ. На вёсках існуе 11 гурткоў гэтага таварыства і 5 грамадскіх святліц. У самых Банях ёсць бібліятэка, у якой знаходзяцца 443 кніжкі на ўкраінскай мове. Бібліятэка мае 12 бібліятэчных пунктаў з украінскімі кніжкамі.

Пачатковая школа з украінскай мовай навучання ёсць таксама ў Банях, а ў сямі школах у іншых вёсках, дзе жывуць ўдзел у працах калектыву. Бані маюць свой дом культуры, чытальню і тэлевізар.

У вёсцы Лісы, дзе таксама існуе харавы калектыў, моладзь цяпер пастанавіла будаваць вясковы дом культуры. Ініцыятыву моладзі моцна падтрымлівае Павятовая рада нарадовая. Увогуле, калі разыходзіцца аб адносіны павятовых улад да ўкраінцаў, то трэба сказаць, што яны як найлепшыя. Улады аказваюць вялікую дапамогу і падтрымку ўкраінскаму насельніцтву, як маральную, так і матэрыяльную.

Гаспадаранне ўкраінцаў на ўз'едненых землях як і іх адносіны да гэтых земляў папраравіліся і напэўна будуць папраўляцца ў далейшым. Цяпер рэдка каторы ўкраінец мае ахвоту кідаць тут сваю гаспадарку.

На 54 сельгасгурткі ў Галдапскім павеце — 9 належаць да ўкраінскіх вёсак або вёсак з мешаным насельніцтвам. З абавязковых паставак украінцы вывязваюцца задавальняюча.

Хачу яшчэ ўспомніць пра вялікую грашовую дапамогу ўкраінскім гаспадаркам з боку дзяржавы. У адным толькі 1960 годзе дзяржава дала галдапскім украінцам крэдыт на суму 515 тысяч злотых. 75 прац. з гэтай сумы не падлягае звароту, калі грошы будуць выкарыстаны на ўласцівую мэту: на будову і разбудову гаспадарскіх будынкаў. У 1959 г. дзяржава дала ўкраінцам 100 прац. беззваротнага крэдыту.

вл.

Гэтая маладзенькая ўкраінка з Голдапскага павета з радасцю паказвае каппы вытканыя рукамі маці.

Кузняцоў выкрадае ў Роўна камандуючага спецыяльным войскам генерала фон Ільгена і дастаўляе яго ў партызанскі лагер.

НЕ ДАЦЬ АПАМЯТАЦЦА

Альфрэд Функ насіў чын «оберфюрэра СС». Да назначэння на Украіну ён быў «галоўным суддзёй» у акупіраванай немцамі Чэхаславакіі і бязлітасна распраўляўся з чэшскімі патрыётамі. Тут, на Украіне, Функ працягваў сваю крывавую справу з яшчэ большым замілаваннем.

У сувязі з забойствам Геля і Кнута і раненнем Даргеля, Функ, застаўшыся адзіным намеснікам імперскага камісара, выдаў загад аб расстрэле ўсіх зняволеных у ровенскай турме. Тады і было вырашана забіць гэтага ката.

Акт помсты назначаўся на другі дзень пасля ўкрадзення Ільгена. Нельга было даваць гітлераўцам апамятацца. Валя Доўгер, Ян Камінскі і Мікалай Струцінскі са сваімі таварышамі дакладна рыхтавалі гэту новую аперацыю Мікалая Кузняцова.

Альфрэд Функ меў звычку штодзённа раніцай, за дзесяць мінут перад заняткамі, галіцца ў цырульні паблізу памяшкання галоўнага суда. Цырульнік, мясцовы жыхар, аказаўся адданым савецкім патрыётам. На прапанову Яна Камінскага ён згадзіўся дапамагчы партызанам. Дамовіліся, што як толькі генерал увойдзе ў цырульню, цырульнік адкрые адну з занавесак на акне. Гэта будзе знак Камінскаму, які падасць сігнал Кузняцову.

У ЧАКАННІ

У тую самую раніцу, калі гітлераўцы збіваліся з панталыку ў пошуках партызан, украўшых Ільгена, калі па горадзе ішлі масавыя аблавы, Кузняцоў сядзеў, разваліўшыся ў крэсле, на другім паверсе будынку галоўнага суда, у прыёмнай оберфюрэра СС Функа.

Ён прышоў сюды ў той момант, калі галоўны суддзя ўсаджваўся ў крэсла цырульні. У прыёмнай была толькі сакратарка, і Кузняцоў «бестурботна» малоў з ёй, пагладаючы ў акно. З акна было відна, як шпацыраваў па вуліцы Ян Камінскі.

Камінскі ў сваю чаргу не спускаў вачэй з занавескі цырульні. Як толькі яна адкрылася, ён падаў умоўлены знак Кузняцову. «Заўважыць ці не заўважыць? А што калі Кузняцоў у гэты час як раз і не паглядзеў у акно...» Камінскі вырашыў на ўласны страх і рызыка «падоўжыць» сігнал: зняў шапку і пачаў драпаць голаў. Ён рабіў гэта з такой лёгкасцю, што Кузняцоў занепакоіўся. Што магло здарыцца? Не з'яўляецца Функ? Але тады Ян не даваў бы наогул ніякага сігнала. «Ага, — падумаў Кузняцоў, — Функ прыехаў, але, відавочна, не пашоў галіцца і накіроўваецца проста сюды».

Кузняцоў за вясёлай балбатнёй паспеў вызначыць сакратарцы спатканне. Ён папрасіў яе прынесці свежай вады: хочацца піць, і дзяўчына паслужліва пабегла з графінам.

НЕ ТУРБУЙЦЕСЯ, ГЕНЕРАЛ

Кузняцоў ведаў, што вада знаходзіцца на першым паверсе.

Калі сакратарка вярнулася, оберлейтэнанта ў пакоі не было. У тую ж мінуту побач яе прайшоў у свой кабінет генерал Функ.

Функ зняў плашч, павесіў шапку, падышоў да стала і ўжо ўзяўся за крэсла, як пачуў за спіною:

— Не турбуйцеся, генерал. Сядзець не давядзецца.

Функ не паспеў павярнуцца, як обер - лейтэнант наблізіўся да яго са словамі: «Прымі, гадзіна, за кроў і слёзы нявінных людзей» — і двойчы выстраліў ва ўпор.

Кат упаў. Кузняцоў кінуўся да стала, схапіў паперы, якія там ляжалі і быстра вышаў з кабінета. Ён прашоў побач непрытомнай сакратаркі і імкліва спусціўся па лесвіцы.

ШТО ЗДАРЫЛАСЯ?

Ля параднага пад'езда стаялі два грузавікі з карнікамі. Відавочна, машыны толькі што прышлі. Гітлераўцы са здзіўленнем глядзелі на вокны другога паверха, адкуль раздаліся выстралы.

Кузняцоў затрымаўся, як і карнікі, паглядзеў на вокны галоўнага суда і спакойна пашоў. Калі раздаліся крыкі і гестапоўцы, саскочыўшы з машыны, кінуліся ў будынак, Кузняцоў быў ужо за вуглом на панадворку. Пералезшы праз плот, ён апынуўся ў завулку, дзе яго чакала машына.

— Коля, газ! — крыкнуў Кузняцоў Струцінскаму, захлопваючы дзверцы.

Ян Камінскі, парушыўшы загад, адышоў не адразу пасля таго, як падаў сігнал Кузняцову. Ён стаяў на вуліцы і бачыў, як вышаў з будынка суда Кузняцоў, як затым увесь квартал быў ачэпляны гестапоўцамі і фельджандармерыяй, як, акружыўшы будынак шчыльным колам, фашысты лазілі па даху і па гары ў пошуках партызана і, нарэшце, вывялі з памяшкання суда дзесяткаў два супрацоўнікаў, у тым ліку і афіцэраў, якіх адразу ж павезлі ў гестапа.

А Кузняцоў і Струцінскі былі ўжо далёка за горадам.

(Працяг за тыдзень)

Літаратурная старонка

Трыбуна Беларускага літаратурнага аб'яднання № 32

ЯНКА ВЕРАМЯЮК

ПРЫСЯГА МІХАСЯ БАРТАСЕВІЧА

Як і ў мінулыя гады, у нашай часці і сёлета адбылася вялікая ўрачыстасць — прысяга маладога прызыўніка.

Сярод складаючых прысягу быў і мой зямляк, сын загінуўшага ў мінулай вай̆е салдата Народнага Войска Польскага — Міхась Бартасевіч. Яго высокую, плячыстую і злёгка сутулую постаць бачыў я ў першым шэрагу аднаго з падраздзяленняў. З урачыстай мінай, засяроджана паўтараў ён словы прысягі.

Побач са мной стаяла яго маці. З адкрытым захапленнем глядзела яна на свайго сына. Па яе шчаках цяклі слёзы: слёзы гонару і мацярынскага шчасця. Ведаючы лёсы гэтых двух людзей, я разумеў гонар маці і асабліва прыўзняты настрой яе сына. Калі я глядзеў на іх, перада мной выразна ўзнікалі карціны з іх жыцця.

*

1944 год. Жніво. Вызваленая Беласточчына поўнай груддзю ўдыхае жыцценоснае паветра вольнасці. Усюды пануе радасць.

Людзі, жадаючы найхутчэй аднавіць тое, што забрала і знішчыла вайна, працуюць ад ранку да ночы. Але вораг яшчэ не дабіты, яшчэ трэба з ім змагацца.

На вызваленай тэрыторыі фармуецца Войска Польскае. Бацька Міхася быў прызваны на ваенную службу. Па мясцоваму звычаю, у дзень яго провадаў сабраліся суседзі і сябры. Урачыста праважалі салдата. Пяцігадовы Міхаська уважліва прыглядаўся да ўсіх і не мог зразумець сваім дзіцячым розумам ні сур'ёзных слоў старэйшых, ні слёз плачучай безупынку маці. У яго памяць урэзаліся толькі словы бацькі, паўтораныя некалькі разоў для маці: «Не кідайся ў роспач, Зося, не кожная ж куля трапляе».

Пасля адыходу бацькі, засталося іх у хаце чацвёра: дзядуля, маці, Міхась і яго малодшы брат. Жылі недалёка ад Боцек, на так званай «калоніі» — шасцігектаравай гаспадарцы, узнікшай пасля камасацыі зямлі перад вайной. Боцькі і іх аколіцы лічыліся «светам, забітым дошкамі». Мясцовасць знаходзілася далёка ад больш значных шляхоў, праходзіла тут адзіная кепская шаша, звязваючая асаду з Бельскам Падляшскім і Сямяцічамі. Мясцовае насельніцтва ў час акупацыі было гэтым задаволена. У меншай меры, чым у іншых месцах, адчуваўся тут цяжар няволі. Тое, што ў час акупацыі састаўляла дадатны бок гэтай аколіцы, стала пракляццем па вызваленню.

З набліжэннем зімы ўсё часцей пачалі наведваць гэты закутак розныя рэакцыйныя банды. Позняй восенню аселі яны на тэрыторыі паміж Сямяцічамі, Цеханоўцам, Бранскам і асадай Боцькі. Маладая народная ўлада не была ў сілах іх ліквідаваць. Пачаліся рэквізіцыі, напады, розных відаў самасуды і забойствы.

Сям'я Бартасевічаў была залічана бандытамі да «чырвонай галоты». Паводле думкі гэтых катаў, абцяжваў іх цяжкі закід: прадстаўнік гэтай сям'і служыў у «бальшавіцкім» войску, якое іх, «шчырых патрыётаў польскіх», знішчала. Пачалі іх праследваць.

Апошні акт гэтых праследванняў разыграўся ў адзін са снежаньскіх зімовых вечароў. На дварэ шалела завіруха. Па вячэры дзеці як найхутчэй пахаваліся пад пярыну. Маці завіхалася ў хаце, наводзячы парадкі, а дзядуля пыхкаў люлькай каля печкі. Вецер скрыпеў акяніцамі і жалосна завываў.

Раптам усіх перапалохаў нахальны стук у дзверы. У такое надвор'е не спадзяваліся няпрошаных гасцей. Дзядуля сарваўся з месца, але не паспеў нават ступіць і кроку, як да пакою ўваліліся некалькі бандытаў. Кожны з іх трымаў зброю напагатове. Не гледзячы на мароз і завіруху, усе былі апрануты, як на парад, у элеганцкія вайсковыя плашчы, рагатыўкі і «афіцэркі» са скрыпам. На іх грудзях, як для іроніі, блішчэлі рынграфы з вобразам Маткі Боскай Чэнстахоўскай. Двое з іх затрымалася ў слаба асветленым месцы недалёка ад дзвярэй. Твары гэтых астатніх былі пакрыты чорнымі маскамі. Відаць, паходзілі з гэтай аколіцы і баяліся, каб іх не пазналі.

— Ну і што, чырвоная галота?! — адазваўся грозна адзін з бандытаў. — Доўга яшчэ збіраецеся атручваць нам тут паветра?! Ану, выносьцеся ссюль! Ты, сука, апранай хутчэй сваіх шчанятаў! А ты, стары, калі верыш у Бога, то памаліся, бо надыйшла твая апошняя гадзіна. Ну, чаго чакаеце?! Што, не хочаш маліцца?! Узяць яго, хлопцы!

Два бандыты схапілі старога і выцягнулі яго з хаты. Перапалоханая жанчына трасучыміся рукамі апранала плачучых дзяцей. Не ведала, бедняга, што і як надзявае. Мылілася.

Не разумела сутнасці таго, што азначаў прыглушаны завірухай стрэл на панадворку. Бандыты не чакалі, пакуль яна апране дзяцей. Выгналі ўсіх траіх напалову адзетых, з голымі галовамі. Шлі, бедныя, праз гурбы снегу ў напрамку асады, корчачыся ад холаду. Завіруха бязлітасна хвастала іх снегам па твары і целу. Ногі адмаўлялі служыць. Бартасевічаву агарнула бязмежная роспач. «За што нас так крыўдзяць? — думала. — Што мы каму зрабілі?».

На другі дзень прыехалі да асады салдаты, кімсьці завядомленыя. Аказалася, што ў тую самую ноч такі ж лёс спаткаў у Боцьках пяць сямей. Разам з салдатамі Бартасевічава вярнулася дадому. На падворку, каля плоту ляжаў труп дзядулі. Бандыты забралі ўсё іх багацце не пагрэбвалі нават дзіцячым і жаночым адзеннем. Салдаты перавезлі ўсе пакрыўджаныя сем'і ў Бельск Падляшскі. Тут Бартасевічава жыла толькі чаканнем звароту мужа.

Другое няшчасце спаткала яе вясной 1945 года. Атрымала заведамленне аб гібелі мужа на фронце. Цяпер ужо зусім апала духам. Не ведала, што далей рабіць, як жыць.

З часам пачала паволі прыміряцца з лёсам. Не падабалася ёй жыццё ў горадзе. Захацелася вярнуцца на гаспадарку. Добра разумела, якія цяжкасці яе чакаюць на вёсцы, але прывязанасць да зямлі і вясковага жыцця перамаглі.

Цяжкія былі пачаткі гаспадарання. Трэба было рабіць усё ад пачатку, як пасля пажару. Мужна перамагала ўсе цяжкасці, працуючы цэлымі днямі без адпачынку. Людзі дзівіліся яе ўпартасці і натхненню. Некаторыя сумняваліся: Э! Што з гэтага будзе... Запрацуецца жанчына на смерць і на гэтым скончыцца.

З году ў год рабілася ёй лягчэй. Пачалі памагаць падрастаючыя дзеці. Праз некалькі год цвёрда сталі на ногі. Міхась, маючы 16 год, быў ужо сапраўдным гаспадаром. Маці цешылася, гледзячы на дзяцей. Усе цяжкасці мінулі. Калі перад Міхасём узнікла пытанне вайсковай службы, спачатку занепакоілася. Пачала баяцца за сына. Успомніліся старыя раны. Перад вачыма ўстаў лёс мужа. Аднак пасля размовы з Міхасём супакоілася — вайны ж няма Нічога яму не пагражае. З другога боку — чаго ж варты хлапец, які не служыў у войску? На такога ж дзяўчаты глядзяць коса, тлумачачы, што калі яго не ўзялі на службу, то, мабыць, мае нейкую загану. Добра. Няхай ідзе, гэта ж не вечнасць.

*

Даўно ўжо сцямнела. Большасць пасажыраў, выгодна ўсеўшыся, дрэмле. Толькі прызыўнік Бартасевіч, абапершыся аб аконны столік, углядаецца ў неакрэсленую цемень ночы. Міхась першы раз у жыцці так далёка едзе цягніком. Ад уражанняў не можа заснуць. З цікавасцю чытае назвы станцый, глядзіць на будынкі і рух на перонах. Некаторыя назвы станцый яму знаёмы па апавяданнях франтавых сяброў яго бацькі. Тут праходзіў шлях вайсковай часці, у

(Працяг на стар. 4)

Алесь Сысок

Маладым

Не шкадуючы
ні горла,
ні паперы,
прарокі розных узростаў і масцей
аблаялі ваш розум і манеры,
плакалі...
аб браку веры і ідэй.
І, «прыстойнае» надзьмуўшы бруха,
на вас,
на школу
і на час грымяць.
У небе
ўсё шукаюць злога духа —
антыхрыста,
што прыйдзе вас караць.
А вам
не страшны буры і трывогі
і хоць, здзяціняўшы,
шалее стары свет,
у небе
бачыце вы
новыя дарогі,
што сцелюцца для вас паміж планет!
І вам агідны
ўсе філістэры - мяшчане.
Іх крывадушныя манеры,
вера іх...
А верыце вы
ў край свой і ў людзей жывых,
і ў веды,
і ў сяброўства,
і ў... каханне.

ЮРКА ЗУБРЫЦКІ

Касмічны сон

На пажарышчы мядзведзі,
Мыза бурая пры мызе.
Пыл касмічны ў лапах цэдзяць
І дзьмуць з цэлай сілы знізу.

Не мядзведзі — лісы гэта,
Шэрсць пушыстая на дзіва.
Дык чаму праз пыл нагрэты
На мяне глядзяць так крыва?

— Валя! — крыкнуў я. — Дзівіся!
Кладзе рукі мне на грудзі.
— Што з табою?
— Страшна лісаў.
— Супакойся, гэта людзі.

Падыходзяць да нас.
— Хто вы?
— Жыхары другой планеты.
Дзіўным коўрыкам кавовым
Шэрсць расце на людзях гэтых.

Прыгажосць б'е незямная
Ад іх позіркаў і рухаў.
Свежы целы пахнуць маем.
Да пяшчотаў вабяць рукі.

Абкружылі нас.
Пытаюць,
Ці пазногці мае Валя
Паказала.
Адплывае
З сэрца абурэння хваля.

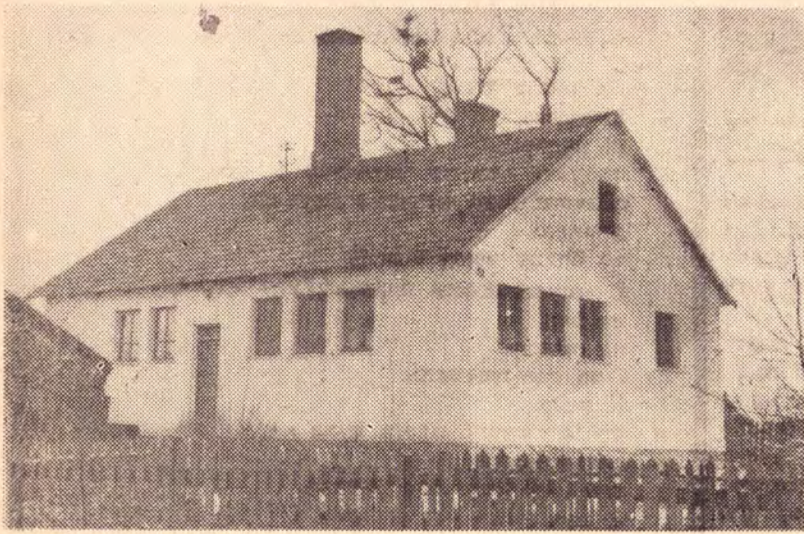
— О, тады мы баімося! —
Мы тут, — кажуць, — непрыдатны.
Мы пазногцяў не выносім.
Мы надзвычай далікатны.

Ізноў топчуцца мядзведзі
На пажары сярод ночы
Пыл касмічны ў лапах цэдзяць,
Сыплюць ім у мае вочы.

КАБ ТАК ДАЛЕЙ

працяг са стар. 1

Лазня ў Кляшчэлях. (Гайнаўскі пав.) пабудаваная пераважна грамадскім чынам.

Кляшчэляўская лазня абсталяваная ўсім неабходным для заспакаення патрэб сваіх наведвальнікаў. Абагрэваецца яна цэнтральнай абагрэвальнай сістэмай. Абсталявана там 10 душаў (натрыскаў) і 3 ванны. Калі ласка можна сабе выбраць, што каму лепш падабаецца: душ, ці ванну. А калі захоча хто выпарыцца да «сёмых потаў», можна і гэтае.

**Падобная гісторыя была і са спартыўным басейнам. Каля Кляшчэль праплывае невялічкая рэчка. Купацца ў ёй вогуле немагчыма. А ў летнія гарачыя дні як жа прыемна пасядзець, ды пагуляць у халоднай вадзе, змыць з сябе іс					тому** і сонечную спякоту. Ізноў Грамадская рада звярнулася да сваіх выбаршчыкаў з заклікам пабудовы грамадскім чынам недалёка за мястэчкам спартыўнага цэнтра, ізноў арганізаваўся грамадскі камітэт пабудовы, загадчыкам якога выбрана сакратара прэзідыума ГРН, тав. Мікалая Младзяноўскага, ізноў кляшчэляўцы склалі па 50 злотых. Да працы прыступілі на пачатку верасня мінулага года. Найперш трэба

Пакуль што пуста тут і працы яшчэ не закончаныя, але незадоўга прыемна будзе пакупацца ў добра абсталяваным басейне.

Фота — **Г. Рагазінскі**

было пабудаваць дарогу (каля кіламетра даўжынёй), па якой можна было б давозіць патрэбныя матэрыялы і вывозіць выкапаную зямлю. Дарога гэтая праходзіць праз балота і пабудаваць яе так, каб не ўгрузнулі аўтамашыны, не зусім было лёгка. Потым забраліся да капання басейна. Гэты басейн запланаваны на 50 метраў даўжынёй, 25 метраў шырыні і ў сярэднім — 2 метры глыбіні. Трэба было тады выкапаць і вывезці дзве з паловай тысячы кубічных метраў зямлі.

Агульны кошт пабудовы абЛічваецца на суму 800 тыс. зл. Дагэтуль выканана ўжо прац (пераважна грамадскім чынам), вартасць якіх сягае 300 тыс. зл. Грамадскі камітэт пабудовы басейна намагаецца закончыць усе працы да 22 ліпеня бягучага года, а плён сваёй працы прысвяціць шаснаццатай гадавіне адраджэння Народнай Польшчы.

Намаганні сапраўды высакародныя. А вогуле варта было б шмат іншым грамадскім радам павучыцца ў кляшчэляўскіх гаспадароў у арганізаванні грамадскай ініцыятыўнасці.

В. РУДЧЫК

Дзіцячыя зубкі патрабуюць апекі

Дэнтыстычная апека над школьнай моладдзю ў Сямяціцкім павеце далёка адстае ад патрэб. У павеце існуе толькі адзін дэнтыстычны пункт для школьнай моладзі — у Сямяціцах. Лекар - дэнтыст не можа справіцца з усімі пацыентамі, бо іх тут штодзённа вельмі многа. А штораз больш дзяцей мае хворыя зубы. Каля 90% дзяцей у школьным узросце на тэрыторыі павета хварэе на прухніцу зубоў.

Аддзел аховы здароўя ППРН у Сямяціцах павінен як найхутчэй паклапаціцца аб арганізаванні другога дэнтыстычнага пункту для школьнікаў. Гэта ж неабходная справа.

(М. К.)

БАЦЬКА КАМОРНІК І АЛІМЕНТЫ

У 1955 годзе ваяводскі суд у Беластоку выдаў развод Надзі і Кастусю Барташукам, жыхарам Дзяніскаў у Бельскім павеце. Дзеці, дзве дзяўчынкі, пастановай суда засталіся пры маці. Адначасова суд прысудзіў Кастусю Барташуку плаціць аліменты па 100 злотых у месяц на кожнае дзіця.

Пачаткова бацька плаціў рэгулярна належнасць дзецям. Але незадоўга ён другі раз ажаніўся і зусім пазабыў аб дзецях па першай жонцы.

Ад 1957 года Кастусь Барташук злосна ўхіляецца ад пастановы ваяводскага суда і зусім не плаціць на дзяцей аліментаў. У сучасны момант доўг яго складае каля 9 тысяч злотых.

Год таму назад Надзя Казберук (гэтае прозвішча яна прыняла ад другога мужа) звярнулася за дапамогай да павятовага каморніка ў Бельску. Каморнік абяцаў дапамагчы. Ён незадоўга прыехаў у Дзяніскі і заняў у Кастуся Барташука дзве свінні. **Каровы займаць не хацеў, таму, што паводле яго была вельмі худая. Адну з запісаных каморнікам свінней Кастусь Барташук прадаў на пункце скупу і заплаціў дзецям 852 злотых. Другую свінню, нягледзячы на тое, што яна была занята каморнікам, Барташук самавольна закалоў. Карову, якую каморнік лічыў вельмі худой, Барташук таксама прадаў.** Гэта ўсё толькі таму, каб каморніку не было чаго займаць на аліменты дзецям.

Надзя Казберук зноў была вымушана звярнуцца за дапамогай каморніка.

— Запісаная вамі свіння захварэла, — адказаў прыехаўшаму каморніку Барташук.

— Я вымушаны быў яе закалоць, каб не змарнавалася.

— Пасведчанне ветэрынара аб хваробе свінні ёсць?

— Пасведчання няма, але магу вам прадставіць сведкаў, паслужліва адказаў Барташук.

Сведкаў Барташук знайшоў хутка. Ніканор Барташук (родны дзядзька) і сусед Мікалай Барташук пасведчылі так, як хацеў. Мабыць гэтага хапіла каморніку, бо ён, нічога не зрабіўшы, ад'ехаў.

— У вёсцы людзі гавораць, — кажа Надзя Казберук — што я ніколі не дайду справядлівасці, бо каморнік ідзе ў адну руку з маім былым мужам. Аб гэтым я перакаканалася, калі нядаўна зноў звярнулася да каморніка. Ён вельмі злаваўся і пачаў на мяне крычаць. Нават трубку падняў тэлефонную і страшыў, што пазве міліцыянера, каб мяне забраў. Але не пазваніў.

Надзя Казберук напісала скаргу на каморніка ў павятовую пракуратуру. Пракуратар яе адаслаў да старшыні павятовага суда. І так жанчыну, якая дамагаецца загарантаванага ёй пастановай суда, павятовыя прадстаўнікі правасуддзя адсылаюць адзін да другога і не могуць дапамагчы ёй спягнуць аліменты. Найбольш тут дзіўным выдаецца пазіцыя каморніка.

201 параграф нашага карнага кодэксу ясна сцвярджае, што калі хто забавязаны ўтрымоўваць і злосна ўхіляецца ад свайго абавязку, падлягае кары да 2 год турмы.

Чаму ж тады каморнік не прымяніць адносна несумленнага бацькі — Кастуся Барташука — сваіх правамоцтваў? Далей Кастусь Барташук дапусціўся і другога злачынства. Ён самавольна закалоў занятую каморнікам свінню. І зноў каморнік махнуў на гэта рукой. Чаму? Замест таго, каб заклікаць да парадку несумленнага бацьку, каморнік палохае міліцыянерам жанчыну,

Пашана і ашчаднасць кніжкі

(Працяг са стар. 1)

прынеслі свае старыя падручнікі, гэта значыць — з мінулых год навучання. Некаторыя з іх будуць пасаваць яшчэ да праграмы навучання і скарыстаюць з іх дзеці ў будучым навучальным годзе.

— Як вы асабіста, як педагог, успрынялі новую сістэму продажы падручнікаў? Зразумела, што ў першым годзе не будзе лёгка справіцца з гэтым настаўнікам.

— Як настаўнік, увядзенне новай продажы падручнікаў я лічу дадатнай з'явай у школьным жыцці. Абмінаючы справу ашчаднасці грошай на выдавецтва падручнікаў у маштабе краіны, замкнутая продаж будзе мець дадатны выхаваўчы бок. Перш за ўсё будзе прышчэпліваць вучням пашану да кніжкі, пашану да сваёй уласнасці як агульнай, — і ашчаднасць. З вашай «засцярогай» я згодны, але з гэтым мы справімся, а ў будучыні будзе ўжо лягчэй.

— Як бацькі ўспрынялі вестку аб замкнутай продажы падручнікаў?

Наогул добра. Адпадаюць ім клопаты з шуканнем падручнікаў у кніжных магазінах. А гэта таксама ашчаднасць каштоўнага сялянскага часу.

Гутарыў — М. К.

ПРЫСЯГА МІХАСЯ БАРТАСЕВІЧА

працяг са стар. 3

якой служыў бацька. Тут, на Памор'і, у агульнай магіле ляжыць яго прах. Пры набліжэнні да Валча, Бартасевіча ўсё больш ахапляе хваля ўспамінаў. Успамінае хвіліны развітання з бацькам, яго пяшчоты і пацалункі. Бязмежны жаль агортвае хлапца. Горла сціскае спазма. «Бедны, каханы тата, — уздыхае Бартасевіч, — каб ты ведаў, як мы цябе чакалі і які горкі быў наш сіроцкі хлеб?».

Цягнік, грукаючы, ляціць усё далей і далей. Міхась у гэты час пераносіцца думкамі ў доўгія зімовыя вечары і нескончаныя апавяданні Жарскага аб фронце. Успамінае яго апавяданне аб баі, у якім загінуў бацька. Стараецца ўявіць сабе, як выглядалі акопы, выкапаныя на хуткую руку, умацаваныя нямецкія пагоркі, загарожы з калючага дроту і мінныя палі. У вушах гучаць словы Жарскага: «Дзіцны мы занялі з маршу пад вечар. Далей не можна было рухацца — гады кусліва адгрызаліся са сваіх умацаванняў. Узяліся капаць акопы. Перад ранішай пайшлі ў атаку. Тады пачалося сапраўднае пекла. Гром артылерыйскіх гармат заглушыў нашы крыкі, і ўсю даліну зацягнула едкім дымам. Мы хутка перабеглі луг і фарсавалі плыткую рачулку. На другім баку рэчкі тэрыторыя ўзвышалася. Тут пачалі дакучаць кулямёты. Перад акопамі мы вымушаны былі на кароткі час залегчы. Менавіта тады ў апошні раз бачыў твайго бацьку. Ляжаў з правага боку і страляў з аўтамата. Потым, калі мы падхапіліся, я быў ранены і страціў прытомнасць. Хоць і моцна нас тады швабы пацерабілі, але ўмацаваныя пагоркі былі вымушаны пакінуць. Твой бацька паў каля бункера, у астатняй фазе бою. Ну, ну, не слюнявіся, хлопец. Не толькі яго аднаго спаткаў такі лёс. Шмат ёсць магіл, параскіданых па свеце. Ён аддаў жыццё за добрую справу. За свабоду, якой сёння ўсе мы цешымся, трэба было добра заплаціць: адны аддалі жыццё, другія пралілі кроў. Ганарыся гэтым, мой хлопчык, перамажы свой боль». Не хутка пакінулі Міхася жалобныя думкі. Аб утрачаным, найдаражэйшым яму чалавеку думаў да канца падарожжа.

Ранішай Бартасевіч прыбыў у часць. Паслухмяна выконваючы

якая даходзіць справядлівасці. Значыць, махні рукой на пастанову ваяводскага суда, не даходзь свайго, дык будзе ўсё ў парадку. Бо калі будзеш даходзіць свайго, дык я папрашу міліцыянера. Як жа тут выглядае мараль прадстаўніка правасуддзя?

— Калі каморнік апошні раз быў у Дзяніcках, — кажа Надзя Казберук, — дык заняў у Кастуся Барташука дзерава на хату і свінню з парасяткамі. Але жонка Кастуся сказала, што гэта ўсё пасажнае і належыць да яе. Каморнік паехаў і з Кастуся Барташука зноў нельга нічога сыскаць на ўтрыманне дзяцей.

Кастусь Барташук спадзяецца, што калі старэйшая дачка закончыць 18 год, то ўсе залегласці ў аліментах яму аўтаматычна адпадуць. Аднак гэта дарэмныя меркаванні. Тое, што было прысуджана судом, можна сцягнуць заўсёды. Трэба толькі больш сумленнасці і аператыўнасці ў працы прадстаўнікоў павятовага правасуддзя. Нельга ж дазволіць несумленнаму бацьку, каб ён надалей злосна ўхіляўся ад сваіх абавязкаў і ламаў пастанову суда. (вб)

ПАКАРАННІ ВЫХОЎВАЮЦЬ

Катлы «слаўныя» былі сваёй забіяцкай моладдзю. Там ані адна забава, ані адно вяселле, ані адна вечарынка не адбылася спакойна. Заўсёды там паб'юцца, заўсёды міліцыя мела шмат работы. Многім прыйшлося за сваё «геройства» пасядзець у турме.

Нядаўна вярнуліся з турэмнага зняволення 4 асобы.

І што аказалася. Турэмныя пакаранні вельмі ім дапамаглі, выхавалі. З іх цяпер зусім іншыя людзі, ветлівыя, спакойныя і на забавах вельмі культурна бавяцца. (м.х.)

З МІНУЛЫХ ДЗЁН

Міколу Стальмашука з Орлі знаюць на Бельшчыне як дзеяча Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі. У той час нялёгка было працаваць грамадска. Шпікі і паліцыя бесперапынна сачылі за кантактамі і сувязямі кожнага камуніста. Але нягледзячы на гэтыя агромныя цяжкасці падполля, праца развівалася і хутка ахоплівала ўсё большыя і большыя колы насельніцтва. Велізарную ролю ў гэтай дзейнасці адыгрывала марксісцкая літаратура, якую распаўсюджвалі камуністы сярод сваіх ячэяк і сярод сваіх сімпатыкаў.

— На дарозе з Орлі да Рэдут, непадалёку Арлянскага лесу, — успамінае Мікола Стальмашук, —стаяла вялікая, старая вярба, а ў ёй было дупло, якое цяжка было заўважыць. Ды аб ім ніхто і не знаў. Вось у гэтае дупло прыносіў атрыманую літаратуры сакратар ячэйкі КПЗБ з Рэдут, Максім Сеўка. Згэтуль я забіраў і перakазваў далей, аж да Кляшчэль. Пераважна рабілася гэта вечарам, так, каб ніхто не заўважыў. Вяртаешся быццам з поля, альбо з пасцбішча і ўсё. Кідалася б у вочы многім, каб, напрыклад, Максім Сеўка прыйшоў да мяне. А шпікі здагадлівыя, хітрыя.

Асабліва кожны год перад першым маем актыўна праводзілася работа. Адбываліся сходы, абмяркоўваліся першамайскія заданні. Пакладаліся ўсе намаганні, каб дзень салідарнасці працоўных усяго свету як мага ўрачысцей адзначыць, каб аб гэтым дню паведамлялі чырвоныя сцягі, якія ў многіх месцах вывешвалі КПЗБ-оўцы.

— Успамінаецца мне яшчэ адзін факт з перадмайскіх дзён, звязаны з распаўсюджваннем марксісцкай літаратуры, — працягвае Мікола Стальмашук. На распаўсюджванне яе ў той час клаўся вялікі націск, бо літаратура выхоўвала, вучыла, натхняла вераю ў будучую перамогу.

У дагавораным месцы, ля дуба ў акопе, былі дастаўлены ў мяшку кніжкі, брашуры і газеты. Адтуль меў я забраць гэту літаратуру і распаўсюдзіць частку яе сярод ячэяк КПЗБ, якія былі ў некаторых вёсках, а астатнюю адвесці далей у дагаворанае месца. Падросткі, пасучы коні, а такія ўжо ўсім цікавяцца, заўважылі гэты мяшок. Вечарам там і сям стала разыходзіцца вестка, што ў акопе схаваны кніжкі і брашуры.

— Я, — гаворыць Мікола Стальмашук — ледзь дачакаўся таго часу, пакуль стала цёмна. Тады зайшоў я да Паўла Альшоўскага з гэтай трывогай. Пастанавілі мы хутка дзейнічаць. Сказалі ў хаце і для суседзяў, што вядзем коні на пасцбішча на ўсю ноч. Едзем і думаем, а што калі гэтая вестка дайшла і да шпікаў? Вясна тады была ранняя, цёплая, навокал цішыня. І мы памаленьку падыходзім у ўмоўнае месца і бачым, што там літаратуры можа кілаграм дзесяць. Хуценька забіраем яе і вязем да Крывятыч, да Сяргея Дружбы. А ён у сваю чаргу пераслаў яе аж да Кляшчэль.

У 1933 годзе Мікола Стальмашук быў членам раённага камітэта КПЗБ у Бельску. Пазней шпікі і паліцыя сталі падазраваць Міколу Стальмашука. Яго і іншых членаў КПЗБ перад 1-ым маем заўсёды арыштоўвала паліцыя на некалькі дзён.

Цяжкімі перадмайскімі днямі сталі дні ў 1935 годзе. Правакацыя Якуба Стрэльчука з Крывой прычынілася да таго, што пачаліся ад 26 красавіка арышты КПЗБ-оўцаў.

— У гэты дзень, сцвярджае Мікола Стальмашук, арыштавалі мяне, Кастуся Мараўскага, Сяргея Дружбу, Хведара Чарняўскага і іншых. 8 дзён паліцэйскія здзекаваліся над намі ў Бельску, а пасля адвезлі ў Беласток, у турму. 1 май 1935 года быў асабліва цяжкі для КПЗБ-оўцаў, бо многія з іх за палітычную дзейнасць былі замкнуты ў турму. 6 мая 1936 года ў Беластоку адбыўся суд. Усе КПЗБ-оўцы атрымалі цяжкія прыгаворы. Мікола Стальмашук сядзеў 3 гады ў Беластоцкай і 1 год у Драгабычскай турмах, у якіх страшна здзекаваліся над камуністамі.

Успамінаючы мінулыя дні змаганняў, Мікола Стальмашук ганарыцца тым, што ён таксама ўнёс свой пэўны уклад у перамогу ідэй марксізма - ленінізма ў нашай краіне.

Мікола Стальмашук зараз працуе на гаспадарцы. Ён з'яўляецца членам сельгасгуртка ў Орлі, дзе праяўляе актыўную дзейнасць.

Былы дзеяч КПЗБ — Мікола Стальмашук — зараз карыстаецца на Бельшчыне вялікай пашанай. Аб гэтым сведчыць той факт, што ён выбраны радным Грамадскай рады нарадовай у Орлі, а таксама радным Павятовай рады нарадовай у Бельску. М. Х.

ПЕРШЫ МІЖЛІЦЭЙСКІ ДЭКЛАМАТАРСКІ КОНКУРС

У нядзелю, 23.IV. г. г., у Павятовым доме культуры ў Бельску адбыўся першы Беларускі міжліцэйскі дэкламатарскі конкурс. Яго арганізатарамі з'яўляліся Куратарыум беластоцкай школьнай акругі і Галоўнае праўленне Беларускага Таварыства. У конкурсе прыняла ўдзел 16 дэкламатараў — ліцэістак і ліцэістаў з Бельска і Гайнаўкі. На конкурсе прысутнічаў тав. Бартнік — загадчык аддзела сярэдніх школ Куратарыума.

Два першыя месцы здабылі — Елена Грыц з IX кл. Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы за дэкламацыю ўрыўка з паэмы «Новая зямля» Я. Коласа і Аня Анацік з X кл. Беларускага ліцэя ў Бельску за дэкламацыю твора Т. Шаўчэнкі п. з. «Трынаццаць мне год». Атрымалі яны ручныя гадзіннікі. Два другія месцы здабылі — Галя Матвеюк з X кл. Бельскага ліцэя за дэкламацыю ўрыўка «На ростанях» Я. Коласа і Святлана Наўмень з V кл. Педагагічнага ліцэя ў Бельску за твор «Шапэн» М. Танка. Яны атрымалі будзільнікі. Два трэція месцы здабылі Зіна Іванюк з X кл. Гайнаўскага ліцэя за твор «Вясною» М. Танка і Юрка Кузмюк з IV «б» кл. Педагагічнага ліцэя ў Бельску за твор Я. Купалы «Курган». Атрымалі па фотаапарату. І тры чацьвёртыя месцы здабылі Марыся Нікіцюк. Пётр Семянюк з Гайнаўскага ліцэя і Яніна Трусевіч з Педагагічнага ліцэя ў Бельску — атрымалі пісьмовыя камплекты.

Рэшта ўдзельнікаў атрымала кніжныя падарункі.

Конкурс прайшоў вельмі ўдала. Трэба яго лічыць пачаткам добрай традыцыі, якую варта працягваць. (ся)

Журы дэкламатарскага конкурса

Першую ўзнагароду — ручны гадзіннік — атрымоўвае Елена Грыц з Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы

Фота: Ст. Камінскі

волю дзяжурных і шэфа, прайшоў цырульню, лазню, нарэшце апрануў мундзір. З гэтай хвіліны пачалося яго вайсковае жыццё.

*

У дзень прысягі сярод маладых салдат панавала характэрнае для гэтага дня ажыўленне. З гэтай урачыстасцю звязвалі яны спаўненне сваіх асабістых ранейшых мараў і жаданняў. Кожны чакаў прыезду бацькоў, родных, жонкі або нявесты. Губляўся ў здагадках і нерваваўся, калі не атрымліваў звестак аб іх прыездзе ў чаканы час.

Міхал чакаў прыезду сваёй маці, аб якім яна пісала ў апошнім лісце. У прыёмны пакой яго выклікалі перад снеданнем. Пасля прывітання, дзелячыся хатнімі навінамі, маці пільна прыглядалася да сына. Не спадзявалася, што мундзір так зменіць выгляд Міхася. Здаўся ёй зусім іншым — памужэўшы, дарослы, прыпамінаючы сваім выглядам бацьку. «Як хутка ідзе час, — думала з хваляваннем Бартасевічава... — Нядаўна ж было такое малое, а зараз...» Радасць распірала ёй грудзі. З гонарам паглядзела на людзей, якія былі ў пакоі, як бы хачучы ім сказаць: «Паглядзіце, які мой сын, беднай удавы».

Пасля кароткага спаткання з маці Міхась вярнуўся ў падраздзяленне. Хутка пачалася ўрачыстасць.

Пасля ўступных цырымоній і выступленняў пачалося адданне прысягі. Усе госці паўставалі са сваіх месц. Мужчыны знялі галаўныя ўборы. Некаторыя з бацькоў украдкам выцiралі слёзы. Міхась, гледзячы на ўзрушаны твар маці і іншых, адчуў, што штосьці сціскае яму грудзі і лёгкай імглой засланяе зрок. Калі Міхась паўтараў, падаючыя з трыбуны словы прысягі, перад ім узнік воблік бацькі. Як бы перад ім аддаючы прысягу, звязваў кожную выражаную ў ёй думку з яго асобай.

«Каханы тата, — гаварыў перапоўнены ад нахлынуўшых з глыбіні сэрца пачуццяў, — вось я, твой сын, стоячы ва ўрачыстую хвіліну ў шэрагах Войска Польскага, прысягаю перад тваім прахам народу польскаму быць мужным, сумленным салдатам і ніколі не запляміць, так, як і ты, гонару і годнасці польскага салдата. Прысягаю, што буду з усіх сіл, не шкадуючы ні крыві, ні жыцця, бараніць нашы двары і загоны, пакропленыя крывёй дзядулі і тваім потам, і не дапусціць да таго, каб ворагі зноў таптали зямлю, якую ты адваяваў, і бясчэсцілі тваю магілу. Калі б, дарагі тата, я здрадзіў сённяшняй прысязе, адданай табе і народнай уладзе. за якую ты аддаў сваё жыццё, няхай я не буду годны насіць тваё прозвішча і няхай карае мяне рука народнай справядлівасці...

Янка Верамяюк

У адлегласці 1 кіламетра

Вёска Ляды ад Курашава (Гайнаўскі павет) знаходзіцца ў адлегласці 1 км. Абедзве вёскі гаспадараць на аднолькавай па якасці зямлі. Колькасць гектараў зямельных угоддзяў у паасобных гаспадароў такая ж самая як у адной так і другой вёсцы. Аднак жыццё моцна розніцца. Сакрэт у тым, што ў Курашаве высокая штодзённая культура жыцця, высокі ўзровень апрацоўкі зямлі. Калі пройдзеш праз вёску Курашава, калі пабудзеш у хатах, дык радасна робіцца на душы, што амаль усе жыхары вёскі культурна ўмеюць жыць і што гігіена штодзённага жыцця даволі высокая. Менавіта гэтага не хапае лядаўцам. У Лядах няма парадку ў хатах і панадворках, навокал неахайнасць, бруды. Ды гаспадараць лядаўцы дрэнна. Там мала карысці маюць гаспадары нават з гадоўлі кароў. Яшчэ зусім нядаўна, толькі адзін гаспадар у вёсцы прадаваў дзяржаве малако.

Зусім інакш у Курашаве. Продаж малака прыносіць вялікі даход для сялян. Яшчэ больш карысці прыносіць гародніна. Салёныя гуркі многія гаспадары і зараз прадаюць цэлымі бочкамі. Вёска многа вельмі садзіць капусты і многа яе прадае на рынку. Словам, курашаўцы добра гаспадараць і жывуць заможна і культурна. Вось гэтага неабходна лядаўцам павучыцца ў курашаўцаў. м.х.

Да тыдня П. Ц. К.

ПОЛЬСКІ ЧЫРВОНЫ КРЫЖ

Гэта масавая арганізацыя, мэта якой самая галоўная — **ахова здароўя чалавека.**

Што робіць ПЦК?

Ахвярам паводкі, якая ў мінулым годзе наведала нашую краіну, ПЦК прыдзяліў 38 тон адзежы, 25 тон насення, 7.000 кг ежы, за суму 2.000.000 зл. закупіў пашы для быдла і 11 903 000 зл адвёў на дажыванне дзяцей у школе.

У час вайны ПЦК вёў шырокую працу як на фронце для салдат, так і ў тылах. Пасля вайны ПЦК паспяшыў з дапамогай дзецям - сіротам і сем'ям, якія былі ў выключна цяжкіх умовах, асабліва ў вялікіх гарадах, а таксама рэпатрыянтам, якія адусюль вярталіся на радзіму.

У час вайны і потым Інфармацыйнае Бюро ПЦК вяло шырокія пошукі загінуўшых. На картатэцы Бюро было 1.000.000 прозвішчаў асоб, якія шукаліся. Многія, дзякуючы Бюро знайшлі сваіх блізкіх.

Хачу для цікавасці дадаць, што ў мусульманскіх краінах замест Чырвонага Крыжа існуе назва Чырвонага Паўмесяца, а ў Іране — Чырвонага Льва і Чырвонага Сонца. У СССР існуе Чырвоны Крыж і Чырвоны Паўмесяц.

На ўвагу заслугоўвае супрацоўніцтва паміж чырвонымі крыжамі і чырвонымі паўмесяцамі, а таксама міжнародны характар Лігі чырвоных крыжоў. Выступае тут вельмі гуманітарная з'ява — служэнне чалавеку без розніцы на расу, веравызнанне, сацыяльную прыналежнасць, погляд і т.д.

Першая дапамога.

Да Польскага чырвонага крыжа звяртаюцца людзі з рознымі жыццёвымі клопатамі: 1) у атрыманні лякарства, месца ў шпіталі, ці санаторыі, 2) атрыманне дапамогі ў грошах, адзежы, атрыманне працы, рэнты. 3) памяшчэнне старыкоў у дамах рэнцістаў, дамах апекі.

ПЦК памагае хворым атрымаць патрэбныя заграничныя лекі, якіх няма ў краіне.

У 1960 годзе ПЦК атрымаў заграничныя лекі для 513 асоб. Бывае, што неадкладна патрэбнае для хворых лякарства прывозіцца з-за граніцы самалётам.

ПЦК памагае народам іншых краін, якія пацярпелі ў выніку стыхійных няшчасцяў (паводкі, землетрасенні), грамадзянскіх войнаў. Дапамога такая выражаецца ў перасыланні лякарстваў, ежы, адзежы.

Шырока вядомай была дапамога ПЦК Конгу, куды на заклік Міжнароднага чырвонага крыжа выязджалі і польскія лекары - спецыялісты, каб несці дапамогу людзям Конга.

КРЫХУ ГІСТОРЫІ

ПЦК, як праўная нацыянальная арганізацыя, быў зарэстраваны Міжнародным Камітэтам чырвоных крыжоў у Жэневе ў 1919 годзе. Ад гэтага часу ПЦК з'яўляецца членам Міжнароднай арганізацыі чырвоных крыжоў — Лігі чырвоных крыжоў, да якой належаць 85 нацыянальныя арганізацыі чырвоных крыжоў і 120 мільёнаў членаў.

БЕЛАСТОЦКІ АДДЗЕЛ ПЦК

За 1960 год наш аддзел ПЦК раздаў патрабуючым 8.795 штук рознай адзежы, выплаціў 12.413 зл. грашовай дапамогі. Купіў і раздаў лекаў за 16.715 зл. Абучыў у санітарнай галіне 3.310 асоб дарослых на 105 курсах II ступені, 2.202 асобы на курсах II ступені ў сярэдніх школах, 11.678 асоб на курсах I ст. у пачатковых школах. Правёў 371 конкурсаў чысціні для дарослых і 875 конкурсаў чысціні ў школах. Правёў 30.835 лекцый і гутарак на тэму аховы здароўя. Актыўна дапамагаў ахвярам мінулагодняй паводкі ў краіне.

У лагеры ПЦК для дзяцей

Зараз у нашым ваяводстве ёсць 857 гурткоў ПЦК для дарослых з 24.524 членамі і 1261 гурткоў школьных з 86.202 членамі. **(вл.)**

КАСМІЧНАЯ ПЕРАГРУЗКА

Расчапіўшы найдрабнейшую часцінку рэчыва і раскаваўшы энергію атама, чалавек вырашыў заглянуць у іншыя сусветы, «асвоіць» калясонечную прастору. І вось разам з гэтым на чаргу дня сталі такія медыка - біялагічныя праблемы, з якімі навука да гэтага часу не сустракалася. Да такіх праблем адносяцца, напрыклад, уплыў перагрузак на арганізм чалавека.

З той хвіліны як ракета ірванулася з месца, сіла энергіі аткінула пасажыра назад і прыціснула да спінкі крэсла. Паскарэнне з якім стартуе ракета, шмат разоў большае. Значыць, у многа раз большая і сіла, абрушваючая на касманаўта. Калі раздзяліць гэту сілу на вагу чалавека, то мы атрымаем велічыню, якая атрымала назоў **перагрузкі.**

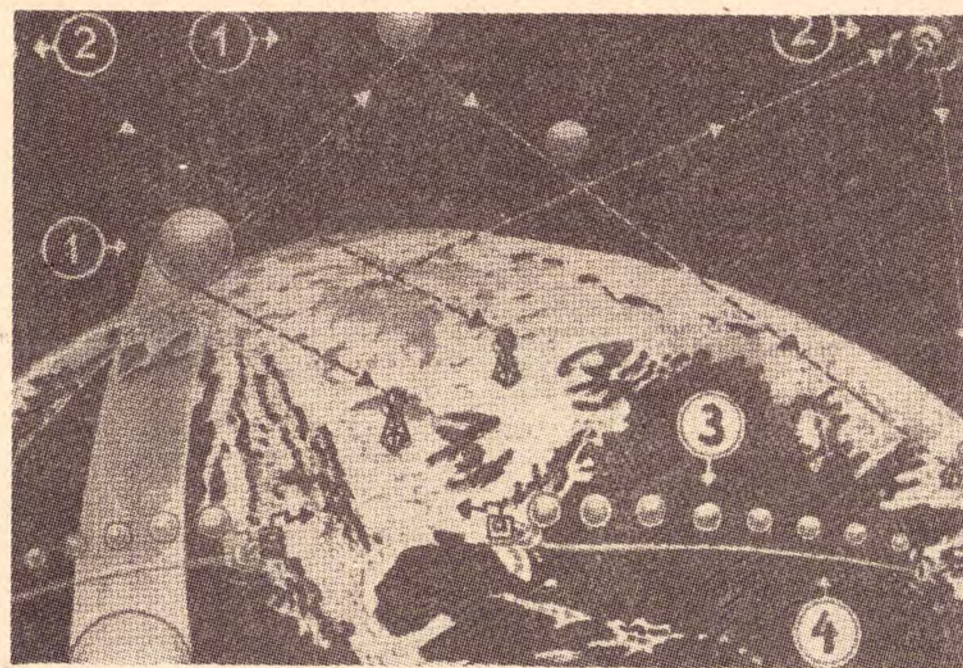
На Зямлі перагрузка роўная адзінцы. Чалавек навучыўся пераадольваць гэту перагрузку, суразмераць кожны свой рух з той вечна існуючай сілай зямнога прыцягнення.

А вось рывок у космас. Падчас палёта перагрузка павялічваецца ў восем, а нават у дзесяць разоў. На Зямлі рука важыць тры кілаграмы, у палёце — трыццаць. Выконванне самых нескладаных рухаў становіцца нялёгкім таму, што нават пры чатырохкратнай перагрузцы перамяшчэнне ў прасторы практычна немагчыма. А касманаўт будзе прыціснуты да спінкі крэсла з сілай у дзесяць раз большай ад яго вагі.

Перагрузка аказвае ўплыў на стан унутраных органаў. Цяжэйшым становіцца сэрца, яго мускулы павінны выконваць ужо больш цяжкую работу. Цяжэйшай становіцца і кроў.

Арганізм значна лягчэй пераносіць папярэчную перагрузку, чым падоўжнюю. Калі перагрузка дзейнічае ўздоўж чалавечага цела, то, каб падняць «цяжкую» кроў на «патрэбную» вышыню, сэрцу прыходзіцца пераадольваць агромную работу. Калі чалавек «ляжыць» і перагрузка дзейнічае папярок яго цела, вышыня ўжо ў некалькі разоў меншая і сэрца больш паспяхова спраўляецца з сваім заданнем.

Пытанне перагрузак дакладна даследвана і сёння ўжо не выклікае сумнення. Іншая справа, калі размова пойдзе аб палёце да далёкіх мiраў, альбо за мяжы Сонечнай сістэмы. Магчыма, што касманаўту давядзецца пераносіць і большыя перагрузкі. Навука вывучае гэтыя магчымасці і трэба сказаць, што вынікі даволі абнадзейваючыя.

У Японіі абмяркоўваюцца праекты стварэння да Алімпійскіх ігр 1964 года ў Токіо тэлевізійнага моста Японія — Амерыка — Еўрспа. Калі гэтую праблему ўдасца вырашыць паспяхова, гледачы нават за тысячы кіламетраў ад Японіі змогуць глядзець перадачы з Токіо.

На гэтым здымку паказаны чатыры праекты тэлесувязі кантынентаў:

1) Дванаццаць спадарожнікаў рухаюцца вакол зямлі на вышыні некалькіх тысяч кіламетраў. Яны адлюстроўваюць тэлевізійныя сігналы. У цяперашні час гэты праект лічыцца самым шматабяцаючым.

2) Тры спадарожнікі, якія пастаянна знаходзяцца ў адным пункце на вышыні 36.000 кіламетраў з прыёмнікам і перадатчыкам, узмацняюць сігналы перад тым, як паслаць іх на зямлю.

3) Вялікія паветраныя шары на вышыні 20 кіламетраў пасылаюць сігналы ад аднаго да другога.

4) Тэлевізійны кабель, пракладзены па дне мора, перадае сігналы ад кантынента да кантынента.

ВІТАМІН С СУПРАЦЬ ВЯСНУШАК

Асабліва багатыя на вітамін С лімоны. У сувязі з гэтым, добрым сродкам супраць вяснушак з'яўляецца лімонны сок, які ўжываецца наступным чынам. Найперш неабходна старанна вымыць твар, а затым уціраць лімонны сок у скуру твару. Соку неабходна даць засохнуць, а затым змыць яго цёплай вадой. Рабіць гэта трэба адзін раз у дзень.

У якасці носьбіта вітаміну С можна назваць і парэчкі. Калі вы зможаце дастаць першыя няспелыя ягады, то расцісніце іх лыжкай і змяшайце з лыжкай мёду і лыжкай лімоннага соку. Гэты састаў неабходна наносіць пэндзлікам на вяснушкі перад сном і пакінуць яго на твары на працягу ўсёй ночы.

Аднак жа значна лепш не дапускаць з'яўлення вяснушак, чым потым выводзіць іх. Калі ў вас з'яўляюцца вяснушкі, старайцеся менш падстаўляць твар пад прамое абпраменьванне сонца; у гэтым сэнсе красавіцкае сонца асабліва небяспечнае. Не з'яўляйцеся на сонцы з мокрым тварам.

Самая добрая парада ад вяснушак — гэта ўжыванне кіслага малака. У ім ёсць малочная кіслата, якая «беліць» твар. Спачатку твар трэба добра вымыць вадой з мылам, потым працерці сыраквашай, якую пакідаюць на твары на працягу 20 мінут, затым змываюць пакаёвай вадой. Сыраквашай можна карыстацца кожны дзень, на працягу неабмежаванага часу.

З К. дружу я блізка двух год. Падабаецца ён мне. Прыгожа спявае і танцуе. Часта гаворыць мне аб тым, што хоча, каб я была яго жонкай.

Я ў яго таксама закахалася. Пужае мяне толькі тое, што любіць ён піць гарэлку. Спаць не магу зараз, усё думаю аб будучым нашым сямейным жыцці і аб тым, каб якім-небудзь спосабам дабіцца таго, каб ён не піў гарэлкі. (В)

Бельскі павет

Калі ён любіць у кампаніі выпіць з сябрамі, альбо будучы ў гасцях, дык гэта не значыць, што К. алкаголік. На жаль у лісце аб гэтым дакладней ты не пішаш. Аднак неабходна табе са сваім нарачоным сур'ёзна пагаварыць. І калі па-сапраўднаму любіць цябе, дык павінен ён узяць пад увагу твае прэтэнзіі і просьбы адносна злоўжывання алкаголем.

Зараз ёсць магчымасць лячыць таксама алкаголікаў. Існуюць спецыяльныя лекі.

А калі нарачоны алкаголік, калі ён не можа жыць без гарэлкі, дык сямейнае жыццё — рызыкоўная справа.

СЭРЦАЙКА

Выбарчыя абавязацельствы

У двух паветах

Я пабываў у Сямяціцкім павеце, у тым павеце, які ў мінулым годзе заняў другое месца ў грамадскіх чынах у нашым ваяводстве. Няма тут грамадскай рады, на тэрыторыі якой не відаць было б слядоў выбарчага грамадскага чыну. Найбольш іх заўважаецца на дарогах, дзе шмат ужо зроблена, ці робіцца зараз. Сярод абавязацельстваў ёсць таксама доўгатэрміновыя.

Некалькі прыкладаў. У аколіцы Следзянава на адрэзку 1,5 км дарогі праведзена падрыхтоўку для ўлажэння маставой і ўжо ляжаць звезеныя каменні. Гэта рэалізаванне выбарчага абавязацельства жыхароў Вярхуц, Арбасаў і Следзянава. Будуецца новая дарога паміж Градзіскам і Казловам.

У Мілейчыцах не так даўно згарэў будынак мясцовага прадпрыемства па вырабу кафляў. Рабочыя прадпрыемства ў гонар выбараў пастанавілі прадоўжыць свой дзень працы на некалькі гадзін да часу пакуль прадпрыемства пачне нармальную прадукцыю кафляў. Абавязацельства рэалізуецца.

Вёска Пабікры. У мінулым годзе яе жыхары грамадскім чынам адрамантавалі 1 км дарогі, грамадскім чынам пабудавалі святліцу. У гонар выбараў яны абавязаліся злажыць сваю належнасць на фонд пабудовы школ за гады 1961—1966 да паловы бягучага года. 40% абавязацельства ўжо выканана. Жыхары Вулькі Нурэцкай прынялі доўгатэрміновае абавязацельства: пабудаваць у сваёй вёсцы будынак на краму, а зараз — грамадскім чынам зрабіць 2 невялікія масты.

Кошт выбарчых абавязацельстваў на тэрыторыі Сямяціцкага павета складае каля 15 мільёнаў злотых. Такую грамадную суму жыхары дадуць сваёй грамадскай працай на карысць сабе і дзяржаве. Натхненнем жа да гэтага былі для іх выбары.

МОЛАДЗЬ ПАЛЮБІЛА МАЛАДОЕ

У выбарчых абавязацельствах Бельскага павета дзейсны ўдзел прыняла моладзь, згуртаваная ў арганізацыях Саюза сялянскай моладзі і Саюза сацыялістычнай моладзі. Найбольшы лік абавязацельстваў складаюць абавязацельствы азелянення вуліц і дарог. І так, напрыклад, члены гуртка Саюза сялянскай моладзі ў Райску пасадзілі 630 штук дрэўцаў на святліцовай плошчы і ля дарогі. Моладзь Аўгустова пасадзіла 300 штук, а Сабятына — 250 штук дрэўцаў. Былі таксама і іншыя, неаднойчы больш цэнныя выбарчыя абавязацельствы. Напрыклад, моладзь Алексіна адрамантавала каля 300 м. дарогі, а моладзь з вёскі Карп у рамках выбарчага абавязацельства грамадскім чынам закончыла пабудову сваёй святліцы. Надта цікава, што моладзь з Карпа пабудавала святліцу з простага «будаўлянага» матэрыялу: жэрдак, пяску, гліны і вапна.

Не адстала таксама ад сваіх сяброў і моладзь Бельска. Вучні ўсіх пяці сярэдніх школ прынялі ўдзел ва ўпрыгожванні свайго горада, між інш., у працах пры абсталяванні клумбаў на вул. 1 Мая. Дзейсная група ЗМС пры ільнаапрацоўчым заводзе забавязалася пабудаваць пры мясцовай святліцы кабіну на абсталяванне кінаапаратуры, пабудаваць самаходную рампу з давядзеннем да яе вады (вельмі важнай у прадпрыемстве), а таксама сабраць 1 000 зл. на ЗМС-аўскі фонд пабудовы школы 1 000-годдзя ў Зялёнай Гужэ. Большая частка абавязацельства ўжо выканана.

М. КУРАШ

ВЫДАТНЫ СПОСАБ ЗДАБЫВАННЯ ГРОШАЙ

Мне асабліва спадабаўся спосаб здабывання грошай у сельскагаспадарчым гуртку ў Грэдалях. На розум члены гэтага гуртка не хварэюць — то пэўна. Бо толькі паслухайце.

У 1959 годзе паўстаў сельскагаспадарчы гурток. А як гурток, то і абавязкова машыны сельскагаспадарчыя. А за што іх купіць? Узносы членаў гуртка? А давайце спрабуем інакш. І спрабавалі. На кавалку поля аднаго з членаў гуртка — Яканюка Паўла — залажылі школку гадоўлі тапалёў. Пасадзілі іх 2 000 штук. Па двух гадах сажанцы прадалі Дарожнаму праўленню ПРН у Бельску па 6 зл. за штуку і за атрыманыя грошы (далажылі яшчэ і сваіх) купілі абмалотачны агрэгат.

«Добры спосаб здабывання грошай, — сказалі члены гуртка, — варты заходу». І вось гурток зноў засадзіў новую школку тапалёў, цяпер на полі Лукашука Сцяпана. На грошы, якія атрымаюць, дзірка ўжо ёсць. Плануюць кінуць іх на пакупку трактара з іншымі машынамі.

Запатрабаванне на сажанцы дрэў ёсць вялікае і выкарыстоўваючы гэта, можна без асобных цяжкасцей рабіць добрыя грошы.

в. л.

Добрыя кнігі

Агратэхніка і яблыкі

Сельскагаспадарчая навука развіваецца і яе вынікі стаюцца часткай сельскагаспадарчай практыкі. Каб запэўніць прагрэс нашай сельскай гаспадаркі, трэба каб гаспадары вывучылі яе падставы і ўводзілі ў практыку дасягненні навукі і тэхнікі, каб чыталі сельскагаспадарчую літаратуру. Усё гэта ў выніку дасць больш плён з палёў. А аб усім гэтым у папулярнай і практычнай форме вучыць кніга «Podstawy agrotechniki» — праца, якая ўлічвае навейшыя дасягненні сельскагаспадарчай навукі і прадукцыі апошніх год.

Другой цікавай, багата ілюстраванай каляровымі рысункамі кнігай ёсць «Atlas jabłek». Ілюстрацыі і апісанні паасобных гатункаў яблык павінны дапамагчы садаводам у іх працы, а таксама даць параду як прадаваць і пераховўваць яблыкі.

Абедзве кнігі можна купіць у сельскагаспадарчай кнігарні ў Беластоку, Рынак Касцюшкі.

в. л.

ЛЮДЗІ ШУКАЮЦЬ БЯДУ

ЗЛАДЗЕЙ КУРЭЙ

Station Станіслаў Богуш, жыхар вёскі Політылы, у Бельскім павеце, ад нейкага часу займаўся «падбіраннем» чужых курэй і качак у гаспадароў суседніх вёсак (Лубін Касцельны, Грабавец, Бронка). Украў ён 77 курэй і 3 качкі, якія потым рэзаў і прадаваў. Зладзея арыштавана і чакае ён зараз на судовы разбор.

КЛЕЙКІЯ ПАЛЬЦЫ

Аліна Яніцкая, жыхарка Беластока, вул. Старасельецкая 1 кв. 3, працавала бухгальтарам Ваяводскага прадпрыемства мясцовага промыслу ў Беластоку. Прысвоіла яна сабе амаль 19 тысяч зл. з пазыкавай касы свайго прадпрыемства. Пракурор загадаў арыштаваць несумленную бухгальтэршу.

ЗМАТАРЫЗАВАНЫЯ ЗЛАЧЫНЦЫ

Генрык Генюш з вёскі Генюшы, у Сакольскім павеце, едучы веласіпедам, папаў пад матацыкл і быў цяжка паранены. Гэты выпадак выклікаў матацыкліст, які ехаў з нелазволенай хуткасцю. На жаль, яго не выяўлена і зматарызаваны злачынца ўцёк, не прынёсшы сваей ахвяры нават першай дапамогі. Пошукі за гэтым злачынцам вядзе сакольская міліцыя. А мо' чытачы дапамогуць выкрыць яго?

Падобны выпадак аднатавана ў Дуброве. Казімір Драчынскі з Дубровы, едучы матацыклам, наехаў на шасцігадовага Зігмунта Васько, які ў той час пераходзіў праз вуліцу. Дзіця адвезена ў шпіталь, а матацыкліста арыштавана.

УВАГА, ЦЯГНІК!

Колькі разоў, не бачачы на ніякія перасцярогі, бестурботна пераходзяць людзі праз чыгуначныя рэйкі ў недазволеных для гэтага месцах. Вось Гелена Вытрыхоўская са станцыі Чаромуха, у Гайнаўскім павеце, пераходзячы праз рэйкі, папала паміж буфары манеўруючага цягніка і была забіта на месцы. Ёй 53 год. Аставіла яна мужа і дзяцей. Хацелася б звярнуцца да ўсіх бестурботных: «Увага, цягнік!».

П. БЯДА.

ШКОЛЬНАЯ ПРАГРАМА І... ПАРАДОКСЫ

Школьная праграма для пачатковых школ гаворыць, што ў I і IV класах кожны клас павінен вучыць у цэласці адзін настаўнік. Праграма праграмай, а жыццё жыццём. Школьная праграма не магла прадбачыць цяжкасцей, якія ўзнікнуць у сувязі з рэалізацыяй гэтага прынцыпу ў беларускіх школах. У нашых школах прынята як правіла дзяліць I—IV класы паміж усіх настаўнікаў, якія вучаць у данай школе. Аднак зараз не ўсе настаўнікі ведаюць беларускую мову, не ўсе могуць яе вучыць. Што рабіць у такім выпадку, калі ў школе ёсць толькі адзін настаўнік, які ведае беларускую мову? Розныя школы падыходзяць да справы па-рознаму; некаторыя педагагічныя рады пайшлі на адступленне ад гэтага прынцыпу праграмы. У гэтых школах настаўнік, які ведае беларускую мову, вядзе яе ва ўсей школе, ад II класа да VII. Такая сістэма ўведзена, між іншым, у школах: Рагачы, Мілейчыцы, (Сямяціцкі павет), Альхоўка, Чыжы (Гайнаўскі павет) Паднзерацы (Беластоцкі павет).

Ёсць аднак школы, дзе беларускую мову ў I—IV класах вядуць настаўнікі, якія вучаць усе іншыя прадметы ў даным класе, хаця да навучання беларускай мовы яны не маюць ніякай падрыхтоўкі. Да такіх школ, між іншым належаць: Мялешкі, Круглы Лясок (Беластоцкі павет), Сакі (Бельскі павет), Дашы (Сямяціцкі павет) і іншыя.

Здаецца, што адзіным разумным вырашэннем гэтай справы будзе першая развязка. Настаўнікі беларускай мовы, у асноўным, падрыхтаваны да гэтага, каб вучыць у I—IV класах, і выхаваўчыя страты, якія панясе школа па прычыне разбіцця класа паміж двух настаўнікаў, напэўна акажуцца шмат меншымі чымся страты, нанесеныя настаўнікам, вучыўшым прадметы, якіх сам не ведае.

Здаецца, што гэтую справу павінен узяць пад увагу Кураторыум Беластоцкай школьнай акругі і школам, дзе працуе толькі адзін настаўнік беларускай мовы, прапанаваць менавіта такую развязку.

Уладзімір ПАЎЛЮЧУК

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. **Telefony:** red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024.

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie; 5 $ — w USA.

Nakł. 5000. Bltk. B-2

СКАРГІ І ПРАПАНОВЫ

БУДАВАЦЬ, АЛЕ ЯК?

У прычыгуначных вёсках ці такіх, якія маюць турыстычны характар пры будове гаспадарскіх будынкаў абавязваюць праекты, выкананыя спецыялістамі - архітэктамі. Так пачынаюцца клопаты людзей, якія хочуць будаваць. Гаспадар такі звяртаецца да Павятовай рады нарадовай — дакладна да Аддзелу архітэктуры і будаўніцтва, каб атрымаць патрэбны праект. Але бяда ў тым, што павятовыя аддзелы архітэктуры толькі зацвярджаюць гатовыя праекты, але іх не робяць. Праекты сялянам выконваюць архітэкты прыватна. І тут пачынаюцца скаргі: а дорага ўзялі, а каму іншаму зрабілі за менш, а не выдаюць квітанцый за ўзятыя грошы. І што больш — усе гэтыя прэтэнзіі адносяць да павятовых аддзелаў архітэктуры і будаўніцтва, бо аддзелы гэтыя кіруюць людзей да прыватных спецыялістаў.

Трэба, каб гаспадары на вёсках будавалі паводле тыповых праектаў, апрацаваных высокакваліфікаванымі спецыялістамі — такі напрамак існуе ў падыходзе да гэтай справы ў аддзелах архітэктуры і будаўніцтва. Падыход някепскі, мне асабіста вельмі падабаецца. Будынкі паводле такіх тыповых праектаў і прыгажэйшыя, і выгаднейшыя, і ўлічваюць розныя танныя даступныя матэрыялы. Паводле тыповых праектаў будуецца на вёсках ва ўсіх краінах з высокай культурай. Справа толькі хіба ў тым, што каб лепш пераканаць селяніна ў выгодзе тыповых праектаў, каб зрабіць іх папулярнейшымі, трэба мець іх больш, трэба каб чалавек меў з чаго выбраць. Хачу падаць прыклад, які пацвердзіць вышэй сказанае. Да Павятовага аддзела архітэктуры ў Беластоку прыходзіць селянін у справе будовы клуні.

— Вы хочаце будаваць паводле тыповага праекта? — пытаюць у яго.

— Ну так, — адказвае, — абы праект пасаваў мне.

І падае даўжыню, якую хоча мець у новай клуні.

Працаўнік аддзела перакідае старонкі двух невялікіх каталогаў вясковага будаўніцтва, у якіх праектаў клунь хіба ўсяго 5 і сам сцвярджае, што ніводзен не пасуе.

— Больш праектаў не маем, — гаворыць.

— Што ж рабіць? — пытае інтэрэсант.

— Скірую вас да прыватнага спецыяліста.

— А цана?

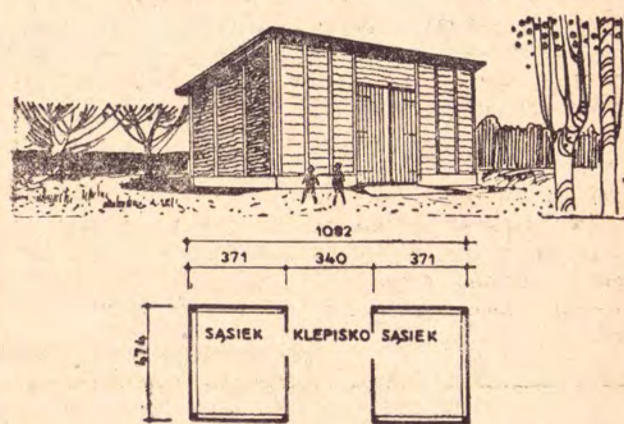
— Самі з ім дамовіцеся.

І замест да 200 зл. за тыповы праект, чалавек заплаціць мо' і да 1 500 зл. за выкананы на заказ і то не дзяржаўнай установай, а прыватна. А людзям, калі ўжо плаціць, дык прыямней плаціць — як яны кажуць «паньству», чым аднаму чалавеку.

Хіба не толькі выражу сваё меркаванне, але і інжынераў - архітэктаў з аддзелаў архітэктуры рад нарадовых, калі скажу, што «Biuro studiów i projektów wzorcowych budownictwa wiejskiego» ў Варшаве павінна апрацаваць і выдаць значна больш праектаў розных гаспадарскіх будынкаў. Тым больш, што з канцом лета праекты ў вясковым будаўніцтве будуць абавязваць амаль ва ўсіх вёсках.

в. л.

ТЫПОВЫ ПРАЕКТ КЛУНІ

Кубатура 229 м³.
Вышыня 4 м.
Фундаменты: з камення.
Сцены: шкілет драўляны ў сярэдзіне выпханы матамі з чароту ці віклінай.
Дах: драўляны, пакрыты папай.

Не бойцеся...

СОНЕЧНЫ ГАДЗІННІК.

ШУКАЕ ЖОНКІ.

НАСМЯЯЎСЯ

Адзін чалавек меў прозві: іча Бульба, а другі Кошык. Бульба аднойчы хацеў пасмяяцца над Кошыкам і ён яго пытае:

— Куды едзеш, Кошык?

— На поле, капаць бульбу, — адказаў той.

Ніна Дмітрук
Барысаўка

ЯШЧЭ НЕ СКОНЧЫЛА

— Ну і што табе сказала жонка, як ты ўчора вярнуўся позна дахаты.

— Не ведаю. Яшчэ не скончыла гаварыць.

Марыя Руслякова
Парцава

ДА ЧАГО НАЛЕЖАЦЬ ВУШЫ

— Мама, ці вушы належаць да твару?

— А чаму ты пытаеш?

— Бо ў школе настаўніца казала, каб добра мыць увесь твар, а я не ведаю ці вушы належаць да твару.

Андрэй Сідарук
Сакі

У КРАМЕ

Прыйшоў Коля да крамы і кажа:

— Дайце мне за 50 грошы мешаных цукеркаў.

Прадаўшчыца падала яму два цукеркі і кажа: — Памяшай сам.

Міхась Янкоўскі
Альхоўка

ВЫКАНАЛА ЗАГАД

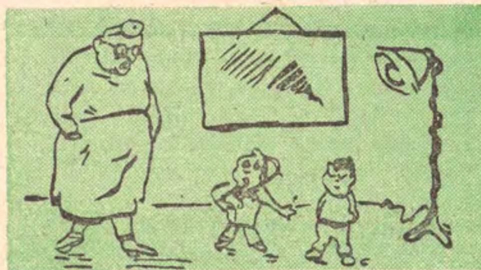
— Ці доктар дома? — пытае служанку наведвальніца.

— Падыйдзіце, калі ласка, бліжэй да святла, — папрасіла служанка.

— Навошта?

— Хачу пабачыць, ці няма ў вас барадаўкі на носе, бо доктар загадаў, што калі б пыталася пра яго пані з барадаўкай на носе, дык мушу сказаць, што яго няма дома.

Міколка Якімюк
Дубічы Царкоўныя

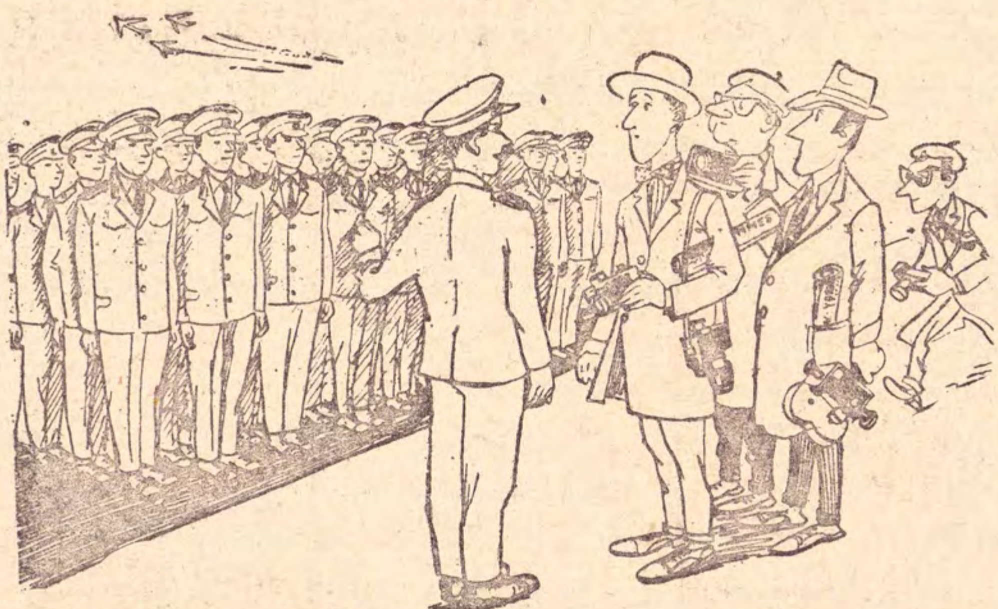

— ... доктар, я праглынуу манету!

— А навошта ты прыцягнуў сябра?

— Ён патрабуе сваю манету назад!

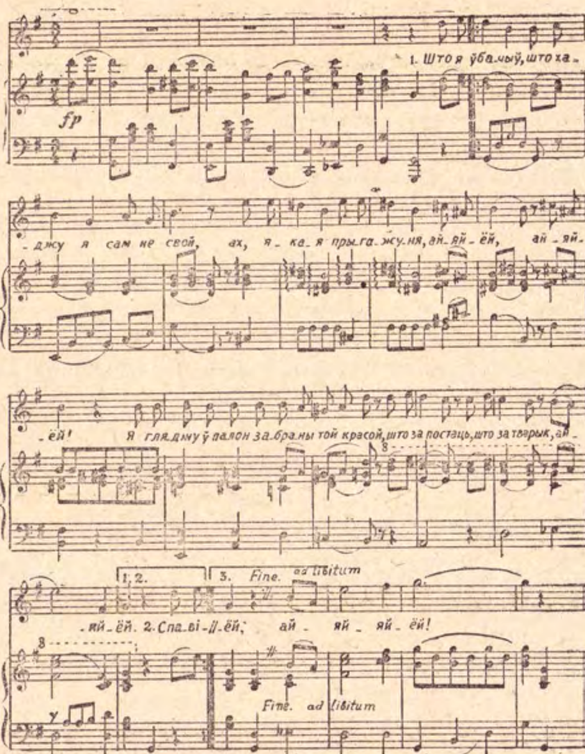
ЗАМЕЖНЫЯ КАРЭСПАНДЭНТЫ Ў САВЕЦКІХ ЛЁТЧЫКАЎ.

— Хто з іх Гагарын?

— Кожны!

Ай-Яй-Ёй

Што я ўбачыў, што хаджу я
Сам не свой,
Ах, якая прыгажуня,
Ай-яй-ёй!

Я гляджу, ў палон забраны
Той красой,
Што за постаць,
Што за тварык,
Ай-яй-ёй!

Спавіла сваім паглядам
І хадой,
Што за вочкі,
Што за ручкі,
Ай-яй-ёй!

Загубіў сваё я сэрца
І спакой,
Як адкрыцца,
Што сказаць мне,
Ай-яй-ёй!

Пакуль я круціў да болю
Галавой,
Падышоў аднекуль
Хлопец,
Ай-яй-ёй!

Пад руку і знік — з дзяўчынай
За гарой,
А я ўслед гляджу,
ўздыхаю:
Ай-яй-ёй!
Ай-яй-ёй!

МАЁЎКА

І так вырашылі мы арганізаваць маёўку.

— Ведаю я вельмі прыгожае месца, — распачаў Кастусь. — Там лясок і рэчка пад бокам. Лепшага месца на маёўку ніхто не знойдзе. Любіш пазабаўляцца рыбкай — калі ласка. У майскі дзянёчак рыбка клюе, як п'яніца носам. Ведае рыбка, што ў такі дзень трэба людзей парадаваць і чапляецца за кручок як мы за аўтобус. Але на нашай маёўцы, — Кастусь павысіў голас, — для налівайка - залівайкіных грамадзян месца зусім не прадбачваецца. Ды і наогул не ўсім жыхарам належыць калектыўная разрыўка. Возьмем, напрыклад, такую Настусю. Яе ж людзі ведзьмай завуць, хоць і ведаюць, што ведзьмы ніколі не існавалі. Падслухвае Настуся пад акном, праз шчылінкі ў чужое жыццё заглядвае, а пасля плёткі ўсялякія па вёсцы пускае. Пагэтаму і кажуць суседзі, што на сам выгляд Настусі, карове нутро курчыцца і перастае карова малако даваць. На маю думку, Настусю варта было б у магазін ГС выслаць. Няхай яна там на тавары глядзела б, каб цэны курчыліся. Ольга з Тацянай ды Марыя з дачкой Люсяй таксама на маёўку не паедуць, таму, што яны абгаворваюць кожнага з ног да галавы. Люська зарабляе ў школе двойкі, а Марыя — маці перапраўляе іх на тройкі, дык дзе ж нам такіх грамадзянак браць на маёўку?

Мінулай восенню кіраўнік школы з вучнямі абсадзілі дрэўкамі школьны агарод. А суседка Надзя пачала прывязваць карову і каня да маладых дрэвак. Прывязвала так, пакуль усіх дрэўкаў не паламала. Дык ці ж Надзю возьмем на маёўку?

Пакуль Кастусь гаварыў, людзі апусціўшы вочы, ціхком разыходзіліся. Хутка каля Кастуся засталіся толькі солтыс з фельчарам.

— А ты сам разлічыўся з сабраных грошай на навагоднюю ёлку? — нечакана запытаў Кастуся солтыс.

— Курыная памяць! — На смерць забыўся, — прызнаўся Кастусь, драпаючы патыліцу.

— Выходзіць, няма у нас каму весяліцца на маёўцы, — сказаў солтыс. — Я таксама ж адчуваю грахі за сабой.

Людзі добрыя, можа з прычыны падобных спраў шматлікія грамадзяне і заліваюць сваё сумленне на маёўках. Цяжка ж ім весяліцца, маючы нячыстае сумленне.

Дзядзька Лявон